گەڕاندنەوەی بەها بە ڕۆژنامەی چاپکراو.. ڕزگار عومەر

لە سەردەمێکدا کە پێشکەوتنە دیجیتاڵییەکان و دەستڕاگەیشتن بە زانیاری خێرا زاڵن، پیشەی ڕۆژنامەی چاپکراو ڕووبەڕووی ئاستەنگی زۆر بووەتەوە. لەگەڵ سەرهەڵدانی پلاتفۆرمی هەواڵی ئۆنلاین و سۆشیال میدیا، میدیای چاپکراو دابەزینی بەخۆیەوە بینیوە لە موتابەعەو ڕێژەی خوێنەران. بەڵام هێشتا ئەگەرو ئومێدی نۆژەنکردنەوەو بنیاتنانەوەی ڕۆژنامەی چاپکراو هەیە، چونکە پێگەیەکی ناوازە و هەمیشەیی لە کۆمەڵگادا داگیرکردووە. ئیدارەی هەر ڕۆژنامەیەک کە خوازیارە ئیعتیبار بگەڕێنێتەوە بۆ ڕۆژنامەی چاپکراو دەبێ چەند هەنگاوێکی کرداریی بکات:

لە ئامێز گرتنی میدیای دیجیتاڵ، چونکە هەرچەندە میدیای چاپکراو مێژوویەکی دەوڵەمەندی هەیە، بەڵام ناتوانێت شۆڕشی دیجیتاڵی پشتگوێ بخات. ڕۆژنامەکان پێویستە توخمە دیجیتاڵییەکان لە ستراتیژییەکانی دابەشکردنی ناوەڕۆکەکانیاندا تێکەڵ بکەن. پەرەپێدانی پلاتفۆرمی ئۆنلاین کارلێککارانە، ئەپڵیکەیشنی مۆبایل و بەشداریکردنی دیجیتاڵی بۆ گەیشتن بە خوێنەرانێکی زۆرترو فراوانتر.

گرنگی دانەوە بە ناوەڕۆك، چونکە کوالیتی ناوەڕۆك شادەماری زیندوو مانەوەی ڕۆژنامەیە؛ بۆ ئەوەی ڕۆژنامەکەت کێبڕکێ لەگەڵ سروشتی خێراو بە دەقەو چرکەی هەواڵی ئۆنلاین بکەن، پێویستە سەرنجیان لەسەر دابینکردنی ناوەڕۆکی کوالیتی بەرز و قووڵ بێت. وەبەرهێنان لە ڕۆژنامەگەری لێکۆڵینەوە و شیکاری بیرکراوە و شرۆڤەی پسپۆڕانەدا بکە بۆ ئەوەی زانیارییەک بە خوێنەران بدەیت کە لە هیچ شوێنێکی تردا بە ئاسانی ناتوانن بیدۆزنەوە.

خستنە ڕووی پرسی ڕۆژو کاریگەر لەسەر کۆمەڵگە وا لە ڕۆژنامەکەت دەکات شوناسی سەکۆیەکی کۆمەڵایەتی ڕاستەوخۆ وەربگرێت، چونکە مێژووی ڕۆژنامە چاپکراوە مولتەزیمەکان شێوەیەکی نەریتی وەک ناوەندی کۆمەڵایەتی خزمەتیان کردووەو ئەمە شوناسی ڕاستەقینەیان بووە، کە وایان دەکرد خەڵک لە ڕێگەی هەواڵ و ڕووداوە ناوخۆییەکانەوە بەیەکەوە لە تەونێکی کۆمەڵایەتی یەکبگرنەوە.

دابەزینی داهاتی ڕیکلامەکان تەحەدایەکی گەورە بووە بۆ میدیای چاپکراو. بۆ تێپەڕاندنی ئەم کێشەیە، پێویستە لەسەر ئیدارەی ڕۆژنامە سەرچاوەی داهاتەکانیان هەمەچەشن بکەن. بەدواداچوون بە

مۆدێلی ڕیکلامی داهێنەرانە بکە، وەک ڕێکلامە ڕەسەنەکان و ناوەڕۆکی سپۆنسەرکراو. بۆ نموونە چەند جیاوازە کە تۆ ریکلام بۆ نەرگیلەو جگەرە بکەیت یان ریکلام بۆ پیشانگای کتێب و ماراسۆنی گشتی ڕاکردن بکەیت!
دەستنیشان کردنی بوارە تایبەتەکان و بە ئامانج گرتنی کە ڕەنگە لە ڕێگەی پلاتفۆرمە دیجیتاڵییەکانەوە خزمەتگوزاری گونجاو وەرنەگرن. بەشە تایبەتمەندەکان یان بەتاوکراوەکان کە جێگەی بەرژەوەندییە تایبەتەکانن، وەک هونەر، کولتوور، یان مێژووی ناوخۆیی، دەتوانن خوێنەر ڕابکێشن. لە کاتێکدا کە یەکخستنی دیجیتاڵی زۆر گرنگە، بەڵام نابێت چاوپۆشی لە سەرنجڕاکێشیی جوانکاری ڕۆژنامە چاپکراوەکان بکرێت. وە بەرهەمنان بکە لە دیزاینی چاپی کوالیتی بەرز و سەردێڕەی سەرنجڕاکێش و نەخشە سەرنجڕاکێشەکانی بینراو. ئەمەش نەک هەر ئەزموونی خوێندنەوە بەرز دەکاتەوە، بەڵکو ڕۆژنامەکە وەک بابەتێکی بەرجەستە و کۆکراوە جێگیر دەکات.
لە کۆتاییدا، نۆژەنکردنەوەی میدیای چاپکراو لە سەردەمی ئەمڕۆدا پێویستی بە پێکهاتەیەکی ستراتیژی هەیە لە وەرگرتنی تەکنەلۆژیای دیجیتاڵی، دابینکردنی ناوەڕۆکی کوالیتی بەرز، پەیوەندی بەردەوام وئۆرگانیکی لەگەڵ پرسە ناوخۆییەکانی کۆمەڵگە، هەمەچەشنکردنی سەرچاوەی داهات، ئامانجکردنی بوارە تایبەتەکان و گرنگی خۆست بە دیزاینی چاپکراو. ڕۆژنامە چاپکراوەکان بە خۆگونجاندن لەگەڵ دیمەنی میدیایی پەرەسەندوو کرۆکی ڕۆژنامەگەریی چاپکراو دەپارێزن، دەتوانن پەیوەندییەکی نوێ بدۆزنەوە و سەرنجی بینەرێکی هەمەچەشن و مۆدێرن ڕابکێشن، ئەو دەمی قسە لەسەر گەڕاندنەوەی شوناسە وون بووەکە لە گرەوی مەحاڵە دەردەچێت و دەبێتەوە بە حەقیقەت!

کۆڕبەندی ئابوریی داڤۆس ٢٠٢٤.. هیوا ناسیح

کۆڕبەندی ئابوریی جیهانی (WEF) بریتییە لە کۆڕبەندێک یان ڕێکخراوێکی دامەزراوەیی و لۆبیی، لە ساڵی ١٩٧١ لە لایەن ئابوریناسی ئەڵمانی کلاوس شڤابەوە دامەزراوە، کاتی خۆی وەک (وەقف)ێک، رێکخراوێک یان پلاتفۆرمێکی قازانج نەویست بۆ دیالۆگ لە

نێوان کۆمپانیاکانی ئەوروپا دامەزرا، تا لەوێدا سیاسییەکان و ئابوریناسانی ئەوروپا گفتوگۆ لە بارەی گرفت و کێشە دارایی و بازرگانییەکانەوە بکەن، لە پێناو فەراهەمکردنی کەشێکی لێکتێگەشتن لە نێوانیاندا، کە لە بەرژەوەندی ژیان و گوزەران و دارایی خەڵک و دانیشتوانی وڵاتەکانیاندا بێت. بەڵام لە ئێستادا گومان زۆرە کە ئامانجەکەی خۆی پێکا بێت یان تەنانەت لەسەر ڕێبازی خۆشی بەردەوام بێت.

بارەگای سەرەکی ڕێکخراوەکە لە ناوچەی کۆلۆگنییە لە کانتۆنی ژنێڤ، نوسینگەشی لە چەندان شوێنی تری جیهان هەیە وەک لە پەکین، نیویۆرک، سانفرانسیسکۆ و تۆکیو. بەڵام ساڵانە کۆنفرانس یان کۆڕبەندی خۆی لە هاوینەهەواری داڤۆس، کە لە کانتۆنی گراوبیوندن لە نێو شاخەکانی ئەڵپدایە لە سویسرا ساز دەکات، ئەم ڕێکخراوە تا ساڵی ١٩٧٨ ناوی (کۆڕبەندی بەڕێوەبردنی ئەوروپا) بوو، لەو ساڵە بەدواوە بە ناوی (کۆڕبەندی ئابوریی جیهانی) ناسرا. لە ساڵی ٢٠١٥ەوە وەک ڕێکخراوێکی نێودەوڵەتی دانی پێدانراوە. ڕێکخراوەکە خۆی وا پێناسە دەکات، کە ناسیاسیی و بێلایەن و سەربەخۆیە لە رووی ئایدۆلۆجی و بیروبۆچوونەوە. پلەی راوێژکاریی لە ڕێکخراوی ئاشتی و کۆمەڵایەتی سەر بە نەتەوەیەکگرتوەکان دراوەتێ. لە ژێر چاودێریی توندی وەزارەتی ناوخۆی وڵاتی سویسرادا ڕێکدەخرێت.

دروشمی ئەم ڕێکخراوە (بەرەو باشترکردنی رەوشی جیهان)ە. ساڵانە لە مانگی کانونی دووەم یان شوباتدا کۆنفرانسی گشتی خۆی ساز دەکات. کە بە سەدان ڕۆژنامەوان، شارەزای ئابوری، سیاسەتمەدار، هونەرمەند، زانا و کەسایەتی کۆمەڵایەتی و بەناوبانگی جیهانی تێیدا بەشداریی دەکەن. بەشێوەیەکی گشتی باس لە کێشە ئابوریی و سیاسی و کۆمەڵایەتیی و تەندروستیی و پیسبوونی ژینگە دەکەن. ئەم ڕێکخراوە ناودارە جیهانییە بەردەوام لە جیهاندا کۆنفرانسی تریش ساز دەکات و بە ڕێکوپێکیش راپۆرت و لێکۆڵینەوە چاپ و بڵاودەکاتەوە.

زۆر جاران لە میانەی سیمینار و کۆڕ و کۆبوونەوەکانی کۆڕبەندەکەدا ڕووداوی گرنگ ڕوویداوە، وەک ساڵی ١٩٨٨ هەردوو وڵاتی تورکیا و یۆنان، کە گرژییەکی سەربازی و سیاسیی زۆر لەنێوانیاندا دروست ببوو، ڕێکەوتنیان واژوو کرد، کە پەنا بۆ شەڕ نەبەن و ململانێکانیان بە گفتوگۆ چارەسەر بکەن، هەروەها ساڵی ١٩٩٢ ئاشتیخوازی ناوداری باشوری ئەفریقا نیلسۆن ماندێلا لەگەڵ سەرۆکی ئەوکاتی حکومەتی باشوری ئەفریقا فرەدریک دیکلێرک بۆ یەکەمجار بە ئاشکرا و لەدەرەوەی ئەو وڵاتە کۆبونەوە. ساڵی ٢٠١٨ش سەرۆکی تورکیا رەجەب ئەردۆگان و سەرۆکی ئیسرائیل شیمعون پیرێز دەمەقاڵێی

توند لە نێوانیان دروست بوو، ئەردۆگان وەک ناڕەزایی مێزگردەکەی بەجێهێشت

بەشداربووانی کێن و کێ باربووی دەکات؟

کۆڕبەندەکە لە لایەن نزیکەی ١٠٠٠ کەسایەتی و ڕێکخراو کۆمپیانیا و بانکی جیهانییەوە لە ڕووی ئابورییەوە باربوو دەکرێت. بەشداریی و بە ئەندامبوونی ئەمانە بە ئامانجی بەشداربوونە لە نەخشەدانان و پلانڕێژیی بۆ داهاتووی ئابوری و بازرگانی لە سەرانسەری جیهاندا. لە ساڵی ٢٠٠٥ ەوە بڕیی ئابوونەی ئەندامانە بە ٤٢ هەزار و پێنجسەد فرەنکی سویسری (نزیکەی ٥٠هەزار دۆلار) دیاریکراوە، وە بڕیی ئابوونەی بەشداری لە کۆبوونەکانی دیداری سەرێکەکانیش لە کۆڕبەندەکەدا ٢٥ هەزار فرەنک (٢٩هەزار دۆلار) هەندێک باجی زیادەش دەچێتە سەری، واتە بە گشتی بۆ بەشدارییکردن لە کۆڕبەندەکەدا بۆ کورسییەک پێویستە نزیکەی ٣٠ هەزار دۆلار بدرێت. دیارە هیچ کەسێک لە سەرۆکی وڵاتان داوەت ناکرێن، بەڵکو ئەوە خۆیانن گەر بیانەوێت پێویستە داواکاریی بەشداریی پێشکەش بکەن و ئەم بڕە پارەیە پێشەکی بدەن، ئینجا ڕەزامەندیی یان داوەتنامەیان بۆ دەنێرن، هەڵبەت ئەم وتەیە بۆ سەرۆکوەزیران یان سەرۆکی هەرێمی کوردستانیش ڕاستە و داوەتناکرێن، بەڵکو داواکاریی بەناویانەوە پێشکەشکراوە و ئەو بڕە پارەیەی بۆ دراوە تا بەشداریی بکات. بەڵام دەکرێت داوەت بۆ کەسایەتییەکی گرنگی جیهانی بنێردرێت، کە لەسەر ئاستی نێودەوڵەتیدا زۆر ناسرا بێت، یان هونەرمەند و کەسانێکی وا کە بیانەوێت پارە بۆ پڕۆژەیەکی خێرخوازیی و مرۆیی ببەخشن.
سەبارەت بە تێچوونی دابینیکردنی ئاسایش و سەلامەتی ژیان و گیانی بەشداربووان کە بەڵ هەزاران کەس دەبن، پارەیەکی زۆر و خەیاڵی سەرف دەکرێت. هەر بۆ نمونە ساڵی ٢٠١٩ حکومەتی سویسرا نزیکەی یانزە میلیۆن دۆلاری لەم بوارەدا سەرفکردوە، کە مەبەست لێی بەکارخستنی هەزاران پۆلیس و سەرباز و هێزی ئاسایشی تایبەتیی و مەشقپێکراو و هێلیکۆپتەر و ..هتد. بەشێکی ئەم پارەیەش حکومەتی وڵاتەکە دابینی دەکات. بۆ نمونە لە هەر پێنج ڕۆژی کۆنفرانسەکەدا بەردەوام چەندان هێلیکۆپتەری پێشکەوتوو چاودێری شارۆچکەکە و دەوروبەری دەکات.
دیارە وڵاتی سویسرا سودێکی بێ ئەندازە لە سازکردن و بەڕێوەبردنی کۆنفراسی ساڵانەی ڕێکخراوەکە دەبینێت، لە ڕووی برەو پەیداکردن بۆ بازرگانی و گەشتیاریی و پەرەپێدان و ناوبانگ بۆ بەرهەمی وڵاتەکە، کە گەشەیەکی زۆر بە ئابوریی سویسرا دەدات، بۆ نمونە ساڵی ٢٠١٧ ئەم وڵاتە بە گشتی لەم بارەیەوە ٩٤ میلیۆن دۆلار قازانجی کردوە.

بە شێوەیەکی گشتی هەمیشە بەشداربووانی کۆنفرانسی سەرەکی زیاتر لە هەزار ئەندام دەبن، کە نوێنەرایەتی، وڵاتان و ڕێکخراوی ناحکومی و ئاینی و کۆمپانیای میدیایی و بانک و کۆمپانیا بەرهەمهێنەرە جیهانییەکانە لە هەموو بوارەکاندا. هاوکات و هاوتەریبیش دەیان کۆڕ و کۆبوونەوە و سیمینار ساز دەکرێت و لە پەراوێزی ئەمانەشدا چەندان کۆبوونەوە و دیداریی دووقۆڵی و سێقۆڵی و گروپ بە جیاجیا ساز دەدرێت، جا هی کەسایەتییە دیپلۆماتی و سیاسییەکان بن یان خاوەنکار و کۆمپانیاکان.

کۆڕبەندی داڤۆسی ٢٠٢٤

ئەمساڵ کۆڕبەندەکە لە ١٥ تا ١٩ ی کانونی دووەم واتە پێنج ڕۆژ دەخایەنێت و گرنگییەکی تایبەتی هەیە، چونکە پەنجاوچوارەمین ساڵەی سازکردنییەتی. لە کەشێکی ساردی ژێر ٥ پلەی سەدی، کە داروبەرد و درەخت و خانوبەرەکان نیومەتر بەفر دایپۆشیون، لە داڤۆس، کە وەک دەڵێن بەرزترین شارە لە ڕووی دەریاوە لە ئەوروپادا و ئاو و هەوایەکی سازگار و پاکی هەیە، هەر بۆیە بۆتە جێنزرگە بۆ توشبووانی هەندێک نەخۆشی و چەندان نەخۆشخانە و نشینگەی چاکبوونەوە و ئاساییبوونەوەی نەخۆشییەکانی هەناسەدان و پێست و هی تری تێدایە. نوسەری ناسراوی ئەڵمانی هەڵگری خەڵاتی نۆبڵ تۆماس مان کاتێک نەخۆشی سیلی هەبووە و بۆ چاکبوونەوە لەوێ ژیاوە، ڕۆمانێکی بە ناوی (شاخی ئەفسوناوی) لە سەر ئەم شارۆچکەیە و ناوچەیە نوسیوە، لەوێدا باس لەوە دەکات، کە بە هۆی جوانی و ئەفسوناوی ناوچەکە و پاکی ئاووهەواکەی ئەوێ، دەکرێت مرۆڤ دیدێکی تری بۆ ژیان و گەردون هەبێت. جێی باسە منیش کە لەم وڵاتە دەژیم، زۆر جار سەردانی ئەو شارۆچکەیەم کردوە و بە سروشتی ناوازەی ئەو شارۆچکەیە سەرسام بوومە.

کۆڕبەندی ئەمساڵ لە ژێر ناونیشانی (بنیاتنانەوەی متمانە)دا و لە پاڵ نزیکەی ٢٨٠٠ میوان لە سەرۆک و نوێنەرانی کۆمپانیا جۆراوجۆرەکانی جیهان، نزیکەی دووهەزار کەسایەتی سیاسی و ئابوریناس و خاوەنکاری سەرمایەداری گەورە (بزنسمان) کە ١١٩ کەسیان ملیاردێرن، وە کەسانی تری ناسراو لە سەر ئاستی جیهان بەشداری دەکەن، کە کاریگەری ناوبانگ و کەسایەتییان بۆ سەر سیاسەت و تەکنەلۆژیا و چارەنوسی مرۆڤ و جیهان هەیە. لە نێو بەشداربووانیش ٦٠٠ کەسیان قسەکەر دەبن، واتە وتەیان دەبێت لە کۆڕبەندەکەدا.

وەک حکومەتی سویسرا ڕایگەیاند، تێچوونی هێزەکانی پۆلیس و ئاسایش و ڕێوشوێنی پاراستنی و هاتووچۆ و گوستنەوەی (بە چوار هێلیکۆپتەر

لە فڕۆگەی زویرخەوە بۆ داڤۆس و گەڕاندنەوەی بۆ فڕۆگەکە) بەرزە، کۆبوونەوەی کەسانی زلهێز لە هەموو جیهانەوە ئاڵەنگارییەکی گەورەیە بۆ هێزە ئەمنییەکان. بۆ نموونە سەردانەکانی سەرۆک ڤۆلۆدیمیر زێلێنسکی لە ئۆکرانیا، ئیمانوێل ماکرۆن لە فەرەنسا و ئیسحاق هێرزۆگ لە ئیسرائیل پێویستی بە ڕێوشوێنی توند هەیە. خاڵی پشکنین و قەناس بەدەست و ناوچەی دژە فڕین و چەند دەیان کیلۆمەتر سیاج تەنها چەند ڕێکارێکن. تا پێنج هەزار کارمەندی سوپا پاڵپشتی پۆلیس دەکەن بۆ ئەو کۆبوونەوە پێنج ڕۆژە. بەپێی ئامارەکانی حکومەتی فیدراڵی، تێچووی زیادەی ئاسایش دەگاتە نزیکەی ٩ ملیۆن فرانکی سویسری (نزیکەی دە میلیۆن و نیو دۆلار)ە.

بابەتەکانی کۆڕبەندی ئەمساڵ چین؟
لە بابەتە گرنگەکانی بۆ ئەمساڵ دانراون باس بکرێن بریتین لە:

- شەڕی ئۆکراینا، زیلنسکی سەرۆکی ئەو وڵاتە دێت و وتاری دەبێت. لە پەراوێزی کۆڕبەندەکەشدا کۆنفرانسێک بە ناوی کۆنفرانسی ئۆکراینا هەر لە داڤۆس ساز دەکرێت. ڕاوێژکارانی ئاسایش لە زیاتر لە ٨٠ وڵاتەوە باس لە داهاتووی ئۆکرانیا و بەناو فۆرمولەی ئاشتی ئۆکرانیا دەکەن بۆ پلانێکی دە خاڵیی بۆ کۆتاییهێنان بە شەڕی دەستدرێژی ڕووسیا. بەڵام ئەمانە گفتوگۆی ئاشتی ڕاستەقینە نین. چونکە نوێنەری ڕوسیا لەوێ نییە. ئامانجی سەرەکی ئەم کۆنفرانسەش ئەوەیە کە هاوپەیمانەکانی ئۆکرانیا بە یەکڕیزی بمێننەوە.
- ململانێی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست، شەڕی ئیسرائیل-غەززە، هێرشی سەربازی ئەمریکا و بەریتانیا بۆ سەر حوسییەکان، لەمبارەوە سەرۆک کۆماری ئیسرائیل ئیسحاق هێرزۆگ بەشداری دەکات، هەروەها وەزیرانی قەتەر و ئیماراتی یەکگرتووی عەرەبی کە بە ناوبژیوان لە ململانێکان دادەنرێت. ئوردن، لوبنان، عێراق و قەتەریش یەکی بە وەزیرێک بەشداری دەکەن.
- زیرەکی دەستکرد و ئاڵەنگارییەکانی، چۆن دەتوانرێت ئەو تەکنەلۆژیایە بەکاربهێنرێت بۆ سوودگەیاندن بە هەمووان؟ چ ڕێسایەک پێویستە بۆ بەرەنگاربوونەوەی چ مەترسییەک؟ چ داهێنانێک دەکرێت و چۆن ئەمە دەتوانێت کارلێک لەگەڵ بایۆتەکنەلۆژیادا بکات؟ هەروەها میوانێکیان سام ئاڵتمانە، کە دامەزرێنەری ڕۆبۆتی چاتە ChatGPT.
- ئەگەری سەرهەڵدانی پەتای جیهانگیریی نوێ
- گۆڕانی کەشوهەوا

– هێرشە ئەلەکترۆنییەکان

بەشداربووان کێن؟

سەرۆکی کۆمیسیۆنی یەکێتی ئەوروپا، سەرۆکی نەتەوە یەکگرتووەکان، سەرۆکی فەڕەنسا، سەرۆکوەزیرانی چین لی کیانگ، سەرۆکی ئۆکراینا، سویسرا، ئیسرائیل، ئەرجەنتین بەشداری دەکەن. بەڵام جێگەی سەرنجە ئەمساڵ سەرۆکی ئەمریکا جۆ بایدن وە ڕاوێژکاری ئەڵمانیا بەشداری ناکەن، هیچ کەسێکیش بە نوێنەرایەتی روسیا بەشداری ناکات.

لە بواری ئابورییەوە، بانکدارە ناوەندییەکان – لەنێویاندا کریستین لاگارد لە بانکی ناوەندی ئەوروپا و تۆماس جۆردن سەرۆکی بانکی نیشتمانی سویسرا – هەروەها ١٦٠٠ سەرکردەی بازرگانی باس لە ئاڵەنگارییەکان دەکەن کە ڕووبەڕووی دۆخێکی سەختی ئابووری جیهانی بوونەتەوە، بۆ نمونە: گەشەی مامناوەند، ڕێژەی سوی بەرز، مەترسییە سیاسییەکان، کاریگەرییەکانی دوای پەتای کۆرۆنا و بەرزبوونەوەی قەرزەکان. هەروەها کۆمپانیا تەکنەلۆژییە ئەمریکییەکان نوێنەرایەتییەکی باشیان هەیە: وتاردەران بریتی دەبن لە مارک بێنیۆف، بەڕێوەبەری جێبەجێکاری پسپۆڕی نەرمەکاڵای کۆمپانیا Salesforce، سەرۆکی مایکرۆسۆفت ساتای نادێلا و ئەلێکس کارپ لە کۆمپانیای شیکاری داتاکان Palantir. هەروەها ملیاردێری دامەزرێنەری مایکرۆسۆفت بیل گەیتس میوان دەبێت.

کۆڕبەندەکە دەتوانێت چی بکات؟

لە کۆبوونەکانی کۆڕبەندەکەدا قسەوباس و گفتوگۆ لەسەر بابەتە ئابورییەکان، هەروەها دارایی جیهان، بازرگانی و کۆمپانیا و بانکەکان، ڕەوشی تەندروستی جیهانی و پەنابەران و ….هتد دەکرێت. هەروەها بابەتەکانی گۆڕانی کەشوهەوا و پاراستنی بایۆلۆژیی جۆرەکانی روەک و گیانەوەران، لابردنی قەرزە بەرز و درێژخایەنەکان لەسەر وڵاتان، دوورخستنەوەی ئەگەری جەنگی تەکنەلۆژی، دروستکردنی پاراستن و پردی پەیوەندی لە نێوان ملیاران مرۆڤ، چارەسەریی قەیرانە سیاسی و مرۆییەکان و …هتد قسەیان لەبارەوە بکرێت، هەروەها باس لە نوێترین پێشنیارەکان دەکرێن بۆ پێشکەوتن لە بوارەکانی ئاسایشی جیهانی، بازرگانی، گەشەی ئابووری، دامەزراندن، پاراستنی کەشوهەوا و سروشت، گواستنەوەی وزە، گۆڕانکاری تەکنەلۆژی، و خۆشگوزەرانی و تەندروستی دەکرێت.

ڕەخنەگران چی دەڵێن؟

ساڵانە و لە ڕۆژانی کۆڕبەندەکەدا لەو کەشە سەرما و سەهۆڵە و

سەختەدا بە سەدان کەس لە چەپەکان و نەیارانی سەرمایەداریی جیهانیی خۆپیشاندان لە نێو شارەکەدا ساز دەکەن. دیارە ئەمان دژی کۆنفرانسەکەن و پێیان وایە کە تەنها سود بە سەرمایەداران و بازرگانان و وڵاتە زلهێزەکان دەگەیەنێت و هەژاری و بێکاری و بێدادی زیاتر لەگەڵ خۆی دێنێت.
رەخنەگرانی کۆڕبەندی ئابوریی جیهانیی داڤۆس دەڵێن، کە ئەمە تەنها کۆبونەوەی توێژێکی هەڵبژاردەی جیهانە لەسەر ئاستی ملیاردێر و خاوەنکارەکان کە ئابوری و دارایی وڵاتان بەڕێوە دەبەن، بۆ دروستکردنی تۆڕێکی پەیوەندی بۆ بەرژەوەندی خۆیان. زانای ئابوریناس و هەڵگری خەڵاتی نۆبڵ جۆزێف ستیگلیتز کە لەساڵی ١٩٩٥ەوە بەردەوام بەشداریی ئەم کۆڕبەندەی کردوە دەڵێت: کۆڕبەندەکە سەرەڕای زیادبوونی نادادی و نایەکسانی لە جیهاندا و گۆڕانی کەشوهەوا بە هەلپەرستانە بەرەو پێچەوانەی گلۆبالیزەیشن هەنگاو هەڵدەگرێت. ناوبراو زیاتر دەڕوات و دەڵێت (لە کۆڕبەندی داڤۆسدا باس لە دابەزاندن و کەمکردنەوەی باجی دەوڵەمەندەکان هەروەها نابەرپرسیارێتی بەرامبەر کێشەکانی جیهان دەکرێت).
لە وڵامدا رێکخەرانی کۆڕبەندەکە دەڵێن کە زۆرێک لە بەشداربووان لە رێکخراوە ناحکومییەکانەوە دێن. هەوەها نوێنەرانی زۆر لە رێخکراوەکانی مافەکانی مرۆڤیش بەشدارن تێیدا. بۆ نمونە رێکخراوی جیهانی (ئۆکسفام)یش کە بۆ نەهێشتنی هەژاری و گەشەپێدانی تەندروستی و زانیاریی لە جیهاندا خەبات دەکات، بەشداری دەکات، کە ساڵانە راپۆرتێک لە سەر دۆخی نایەکسانی و بێدادی و هەژاری لە جیهاندا بڵاودەکاتەوە. هەروەهاش وەک داکۆکی لێی دەکەن: ئەمە هەلێکی دەگمەنە کە نوێنەرانی رێخکراوە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و کەسایەتییە ناسراوەکان ڕووبەڕوو لەگەڵ سیاسییەکان، ئابوریناسان، دەوڵەمەندان و نوێنەرانی کۆمپانیاکانی جیهاندا گفتوگۆ بکەن.

١٣/١/٢٠٢٤

وێنەکان:

١. دامەزرێنەریی کۆڕبەندەکە کلاوس شڤاب

٢. دیمەنێک لە شارۆچکەی داڤۆس لە کاتی زستان و سازکردنی کۆنفرانسەکەدا

بنبەستی ئەمریکا و ئیسرائیل هاوکاتی وێرانکەرترین بەردومان لە مێژوودا.. عوسمانی حاجی مارف

لە ماوەی سێ مانگدا، دەستدرێژی داگیرکەری ئیسرائیل بۆ سەر غەززە، بە جینۆسایدەکی بێوێنە ئەژمار دەکریت، بەردومانەکەی ئیسرائیل وێرانکاریەکی گەورەتری لەوەی ئەڵمانیا لێکەوتەوە، کە لەلایەن هاوپەیمانانەوە لە جەنگی جیهانی دووەمدا تووشی بوو.

ژمارەی ئەو فەلەستینیانەی لە غەززە بوونە قوربانی زیاتر لە ٢٢٠٠٠ هەزار کەسی تێپەڕاندووە و تا ئێستاش ئەو ژمارەیە ڕۆژانە، یان تەنانەت هەر کاتژمێرێک لە زیادبووندایە، بۆیە بەشێکی زۆری کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی داوای ئاگربەستی دەستبەجێی ئەم داگیرکاریە دەکەن.

لەنێوان ساڵانی ١٩٤٢ بۆ ١٩٤٥ کاتێ هێزەکانی هاوپەیمانان هێرشیان کردووەتە سەر نزیکەی ٥١ شار و شارۆچکەی گەورەی ئەڵمانیا، نزیکەی ٤٠% بۆ ٥٠%ی ناوچە شاریەکانیان لەناوبردووە، ئەم ڕێژەیە یەکسانە بە١٠%ی کۆی بیناکانی ئەڵمانیا، لەکاتێکدا تا ئێستا وێرانکاریەکانی غەززە کاریگەریان لەسەر نزیکەی ٣٣%ی بیناکانی هەبووە، هەڵمەتی ئیسرائیل بۆ سەر غەززە، یەکێکە لە توندترین هەڵمەتی سزادان بە دژی خەڵکی مەدەنی لەمێژوودا، بێگومان دەتوانرێت بخرێتە ڕیزی یەکەمی لیستی وێرانکەرترین هەڵمەتەکانی بەردومانی تائێستا لە جیهاندا.

ئیسرائیل وەها بانگەوازی هەڵمەتە سەربازیەکەی دەکات کە دوو ئامانجی هەبووە: یەکەم نەهێشتنی هێزەکانی حەماس و دووەم ڕزگارکردنی زیندانیەکان (نزیکەی ١٢٩ زیندانی) کە تائێستاش لەلایەن حەماسەوە دەستبەسەرن.

ئیسرائیل بانگەشەی ئەوەش دەکات کە زۆرێک لە پێگەی حەماسی وێران کردووە و سەدان تونێلی کردەتەوە و ٧ هەزار چەکداری حەماسیشی کوشتووە، کە ژمارەیان بە نزیکەی ٥٠ هەزار چەکدار دەخەمڵێنرێت!.

بەڵام هێشتا سەرکردەکانی ئیسرائیل دەڵێن تاکە ڕێگە بۆ ئازادکردنی دەستگیرکراوەکان لەڕێگەی بەکارهێنانی فشاری سەربازیی توندترەو بە ئەنجام دەگات!.

لەلایەکی دیکەوە بەشێک لە بنەماڵەی دەستبەسەرکراوان ترسیان لەوە هەیە کە تەقینەوەکان ژیانی ئازیزانیان بخاتە مەترسییەوە. ئەو دەستگیرکراوانەی مانگی ڕابردوو لەکاتی ئاگربەستی هەفتەیەکدا ئازادکران، ڕایانگەیاندووە، کە چەکدارانی حەماس لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی دیکە دەیانگوازنەوە، بۆئەوەی لە بەردومانەکانی ئیسرائیل دوور بکەونەوە، ئاماژەشیان بەوە کردووە کە هەندێکیان لەکاتی ئەم بەردومانەدا بریندار بوون. ئەمەش بەشێوەیەکی بەردەوام چڕی ڕەخنە ناوخۆییەکان لە سەر حکومەتی ئیسرائیل زیادی کردووە.

هەر لە یەکەم ڕۆژی دەستپێکردنی پاکتاوکردنی خەڵکی غەززە، ئیسرائیلییەکان و ئەمریکاو هاوپەیمانەکانیان لە ڕۆژئاوا، پەرە بەو شتە دەدەن کە پێی دەڵێن "ڕۆژی دوای کۆتایی هاتنی شەڕەکەیان" لەم بارەیەوە تیۆریزەی ئەوە دەکەن کە ئەتوانن حەماس لە کەرتی غەززە بە تەواوی لەناو ببەن، پاشان ئیسرائیل هەربۆ خۆی چارەنووسی حوکمڕانی لە غەززەدا دیاری دەکات. ئەم پلانە لەسەر بنەماکانی ئاوارەکردنی زۆرەملێ و کوشتنی بەکۆمەڵی خەڵکی فەلەستین لە غەززە دامەزراوە. پاشان دەیگۆڕێت بۆ شوێنی نیشتەجێبونێکی نوێ، هەر وەک چۆن ئیسرائیل پێشتر لە قودس و کەناری ڕۆژئاوا و لە باقی ناوچەکانی فەلەستین کردبووی. بەڵام واقیعی مەیدانی سەربازی و مەیدانی شەڕ لە غەززە و باشووری لوبنان و دەریای سوور ئەم خەونەی ئیسرائیلی کردۆتە کابوسێک و بەخۆیان دیان کە زیاتر لە ناو غەززەدا نوقم بون و چەقیون، کە پاشەکشەکردن شکستەو چونەپێشەوەشیان هەر شکستە، لەهەمانکاتدا بوو بە بەخشین و پێدانی ئیمتیازاتێک بە حەماس!.

ئیدارەی ئیسرائیل گوایە وەها کاردەکات بۆئەوەی بتوانێت هیوای دانیشتوانەکەی بەدیبهێنێت و ئاسایشیان بۆ دابین بکات، هەروەها خەونەکانی بایدنیش بەهەمانشێوە، وەک ئیدارەی ئێستای ئەمریکا تەنها لە چاویلکەی بەرژەوەندیەکانی خۆیانەوە سەیری ئەو شەڕە دەکات، بۆی گرنگ نیە گەر تەواوی دانیشتوانی غەززەش لە ناوبچن، ئەمڕۆ بایدن بە پشتیوانیکردنی بۆ تاوانەکانی ئیسرائیل، بەشێوەیەکی چالاکانە دەستی بە هەڵمەتی هەڵبژاردنەکانی کردوە، بەمەبەستی بەدەستهێنانی هاوسۆزی و دەنگی دەنگدەرانی ئەو ئەمریکیانەی لایەنگری ئیسرائیلن، هەڵبەتە لایەنگرانی ئیسرائیل ڕێژەیەکی بەرچاون.

ئەمریکا لە بڕیارەکانی پەیوەست بە شەڕی غەززەوە پشکێکی زۆری هەبووە لە زیادکردنی سەختی ئەم شەڕەدا، لەلایەکی ترەوە تەواو دەستی حکومەتی ئیسرائیلی ئاواڵا کردوە کە بەردومانە بێوێنەکانی ئەنجام بدات، بۆیە بانگەشەی هەڵبژاردن لە ئەمریکا ڕووبەڕووی

ناکۆکی و شەڕێکی سەخت بۆتەوە، جۆ بایدن لەم هەڵبژاردنەدا زیاتر لە دۆخێکی هەستیاردایە تائەوەی تەنها پشتیوانی بە لایەنگرانی ئیسرائیل ببەستێت.

ئێستا بەشێکی زۆر لە هاوپەیمانان و لایەنگرانی پارتی دیموکرات لە ئەمریکا، داوای بایکۆتی هەڵبژاردنەکانی سەرۆکایەتی دەکەن تا دەنگ بە بایدن نەدرێت، چەندین ڕاپرسی ئاشکرایان کردووە کە ٧٠%ی دەنگدەرانی تەمەن ١٨ بۆ ٣٤ پشتیوانی لە خەڵکی فەلەستین دەکەن.

پشتیوانی حکومەتی ئیسرائیل ئیتر کۆدەنگی لە نێوان خودی گروپ و ڕێکخراوە جولەکەکانیشدا نییە. گەورەترین بەڵگەی ئەمەش بەشداریی زۆری جولەکەکان بوو لە نێوان هەزاران خۆپیشاندەردا کە ل□ بەردەم ماڵی جاک شومەری سیناتۆری ئەمریکی کۆبوونەتەوە، بۆئەوەی داوای لێبکەن تا سیاسەتمەداران چیتر، هاوکاریەکانیان بۆ سوپای ئیسرائیل ڕابگرن.

پێویستە ئاماژە بەوە بکرێت کە هیچ کاندیدێکی دیموکرات ناتوانێت لە هەڵبژاردنەکاندا سەرکەوتن بەدەستبهێنێت بەبێ پشتیوانی زۆرینەی دەنگدەرانی گەنج و ئەمریکیەکانی بە ڕەچەڵەک عەرەب، ئەمە جگە لەوەی جیاوازی پشتگیریکردن لە ئیسرائیل ڕژاوەتە ناو پێکهاتەکانی جولەکەکانیشەوە، پێدەچێت چاوەڕوانی بایدن بۆ دووبارە هەڵبژاردنەوە، پێداگری بێت لەسەر پێشکەشکردنی پشتیوانی کوێرانە بۆ ئیسرائیل، کە لە کوشتاری بەکۆمەڵی هاوڵاتیانی مەدەنی فەلەستینی ناوەستێت، ئەم حاڵەتە دودڵی لە نێو رۆژئاواشدا پێکهه□ناوە کە وەک هاوپەیمانی ئەمریکا ناسراون.

ڕەنگە باشترین شێواز کە ئێستا ل□ بەردەستی سەرۆکی ئەمریکادایە، ئەگەر بیەوێت لە هەڵبژاردنەکاندا سەرکەوتن بەدەستبهێنێت، دەبێت دەستبەجێ ڕێگا کوێرەکەی خۆی لە پشتیوانیکردنی ئیسرائیل بگۆڕێت و پێچەوانەی کاتەوە.

ئاشکرایە ئێستا لە نێو کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیدا بەگشتی ئیسرائیل وەک حکومەتێکی تیرۆریستی سەیری دەکرێت، لە هەمانکاتدا ئیسرائیل بێوچان پێداگری لەسەر هەڵوەشاندنەوە و تێکدانی دەسەڵاتی فەلەستینی کردووە، ئێستاش ڕێگەی پاکتاوکردنی خەڵکی غەززەی گرتۆتەبەر، هەوڵی بەربەستکردنی ڕێبازی “چارەسەری دوو دەوڵەتی” دەدات و بانگەشەی ئەوە دەکات کە لایەنی فەلەستینی نوێنەرێکی گونجاوی نییە بۆ هاوبەشیکردن لە ئاشتیدا.

بەڵام ئەوەی دەیبینین لەناوبردنی تەواوەتی حەماس لەڕووی واقیعیەوە بووەتە مەحاڵ، لەو کاتەوە شەڕی بەربەریانەی بەردەوامی ئیسرائیل لە دژی فەلەستینیەکان لە غەززە ئەنجام دراون، وەک پەرچەکردارێک ئاماژە بەوە کراوە کە جەماوەری حەماس زیادی کردووە،

بە تایبەت لە دوای ڕووداوەکانی ئەم دواییە، ئەمەش ئاماژەیە بۆئەوەی کە بزووتنەوەکە هێشتا کاریگەری و پشتیوانییەکی گەورەی لەناو کۆمەڵگەی فەلەستین وەک هێزێکی خۆڕاگری هەیە لە بەرامبەر داگیرکاری ئیسرائیلدا.

ئەوەی حەماس و باڵی سەربازییەکەی لە ٧ی ئۆکتۆبەردا کردیان، بەهەر شێوازێکی تیرۆرستی و ئەوپەڕی دڕندانە ئەو کارەی ئەنجام دابێت، بەڵام نەک هەر زەلیلکردنی ئیسرائیل بوو، بەڵکو لەهەمانکاتدا ئاوابونی زیاتری باڵادەستی تاک جەمسەری ئیمپریالیزمی ئەمریکیشی لێکەوتەوە کە بەهۆی هەڵوەشاندنەوەی جەمسەری ئیمپریالیزمی یەکێتی سۆڤیەتەوە بەدەستی هێنابو.

پێدەچێت ئەمریکا و نەتانیاهۆ تێگەیشتبن لەوەی کە چارەسەرێکی سەربازی لە غەززەدا نییە و شکستەکەیان بووەتە گشتی و ئەمری واقع، جیهانیش بەگشتی چاویان لە ئاکامی شکستی ئیسرائیل و هاوپەیمانەکانە لە غەززەدا. بۆیە ئەمڕۆ بەجیا لەوەی ئەمریکا پشتیوانی لە گەورەترین وێرانکاری دەکات، لەهەمانکاتدا خەریکن شانەگەرییەکی نوێ نمایشدەکەن تا هەوڵی پەردەپۆشکردنی شکستەکەیان بدەن، لەڕێگەی یارییەکی کۆنەوە کە ڕۆژئاوا بانگەشی دەکات، ئەویش گەمەی مافی مرۆڤ، دوای کوژرانی زیاتر لە ٢٢٠٠٠هەزار کەس و وێرانکاری و ئاوارەیی، نەک گەمەی مافی مرۆڤەکەیان بەدەرد ناخوات، بەڵکو دیموکراتییەکەشیان نمونەی چارەنوسی هەمان هەڵوەشانەوەی جەمسەری یەکێتی سۆڤیەتە.

ئۆپەراسیۆنی لافاوی ئەقسا گورزێکی پڕ لە ئازار بوو لە پێگەی بەناوبانگی ئیسرائیل و هاوپەیمانانی، بەتایبەتی دوای ئەو شکستانەی کە ئەمریکا و هاوپەیمانانی لە هەردوو وڵاتی ئەفغانستان و عێراقدا تووشی بوون، لە سەر چارەنوسی شەڕی ئۆکرانیاش بێ ئومێد وەستاون، ئەم لافاوەش سەرسامی کردن و نازانن چۆن پێگەو ئعتباری بەرەکەیان بگەڕێننەوە، لە ناو گەورەترین کوشتار وێرانکاریدا شەڕی جەمسەرەکان دەکەن.

لە دواشیکردنەوەدا ئەگەر شەڕی ئێستای ئیسرائیل و هاوپەیمانەکانی لە دژی فەلەستینییەکان لە ئاکامدا نەبێتە هۆی دامەزراندنی دەوڵەتێکی ئازاد و سەربەخۆ و سەروەری فەلەستین و چارەسەری کێشەی فەلەستین، ئەوا پێویستە هەموومان چاوەڕوانی دەرئەنجامی خراپتر بین لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

دوو کتێبی نوێی ستیڤان شەمزینی چاپکران

کتێبی یەکەم لە ژێر ناونیشانی (شۆڕشەکەم دژی شێرپەنجە) لە چوار بەشی سەرەکیدا و لە توێی ٢٦٦ لاپەڕەدا بڵاوکرایەوە و بەدەر لە ئەزموونی نەخۆشیی بەشە سەرەکییەکەی بریتییە لە رامانی فەلسەفی. کتێبی دووەم لە ژێر ناونیشانی (کەناری ئەمبەری راین) بریتییە لە کۆمەڵەی تێکست و ئەفۆریزم و شیعری هاوچەرخ لە توێی ٣٣٢ لاپەڕەدا. بڕیاریشە لە سەرەتای مانگی داهاتوودا (شوباتی ٢٠٢٤) مەراسیمی بڵاوکردنەوەی بۆ بکرێت لە تێکڕای شارەکانی کوردستاندا، بەم دوو کتێبەش ژمارەی کتێبەکانی نووسەر گەیشتە ٢٥ کتێبی چاپکراو.

چەند کورتە شیعر لە خاتوو رەها فەلاحی

(١)

با کوو هەڵدەکات

دارەکان سەما دەکەن!

لە نێوانی ئەم سەما،

گێجەگیج بەشێ گەڵاکانە...

(٢)

باوکەگیان،

دەستەکانت پیتیکیان نیە!

– گرتنیان هەیە!

(٣)

مانگ وا کوو خوتوو و رازا،

پتپت و تروسکایی ئەستێرەکان،

تەنیا دڵخۆشی ئاسمان گڕیا.

(٤)

شەو ئەستێرەکان ئەدرەوشەن،

بەڵام چاوەکانی تۆ

– دیتنیان هەس!

(٥)

کابۆکی لە نێوانی شیعرەکانمدا

هێللانە کەردووی□!

ئەمن باڵدەگەرمەوە...

رەها _ فەلاحی